

Ένα χρόνιο πρόβλημα

Το πρόβλημα της ΔΕΗ

Του Σ. ΧΡΥΣΟΛΟΥΡΗ, Μηχ. - Ηλεκ., Ε.Μ.Π.

Το πρόβλημα της ΔΕΗ ήλθε πάλι στην επιφάνεια με μιά χωρίς προηγούμενο κρίση. Η περιοδική εμφάνιση αυτών των κρίσεων επιβεβαιώνει μιάν αλήθεια γνωστή σ' όλους τους καταρκοῦντας τὴν Ἱερουσαλήμ: ὁ Γιγαντόμορφος κρατικός ὄργανισμός πού ἔχει μονοπωλήσει τὴ παραγωγή καὶ τὸ ἐμπόριο τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας στὴν Ἑλλάδα, ἡ ΔΕΗ, νοσεῖ βαρῖτα. Καὶ νοσεῖ χρόνια γιατί τὴ βαρύνει τὸ προτατορικό ἀμάρτημα τῆς ἰδρυσῆς τῆς, πού ἐπηρέασε καὶ ἐπηρεάζει ἀκόμα δλόκληρη τὴ πολιτική τῆς.

Ἡ ΔΕΗ γέννημα κι' ἀνάθρεμμα τῆς Ἐμπάσκο — μεγαθήριου τοῦ ἀμερικάνικου ἡπεριαλισμοῦ — ἦταν ἐπόμενο νὰ μὴ μπορέσει — καὶ νὰ μὴ θελήσει — νὰ δεῖ τὸ πρόβλημα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας με' ἔθνικά κριτήρια, σὰν πρόβλημα βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης καὶ οἰκονομικῆς ἀνάδοῦ τῆς χώρας. Καὶ τὸ ἔνδυμα ἀκόμα τῆς Δημόσιας ἐπιχείρησης πού περιβλήθηκε ἡ ΔΕΗ καὶ πού πραγματικά τῆς δίνει ἓνα πλεονέκτημα θετικό δὲν ἦταν γιὰ νὰ ἰκανοποιηθεῖ τις πραγματικῆς ἀνάγκες τοῦ τόπου. Ἦταν γιατί με' τὴ μορφή αὐτήν, τὴν ἐποχὴ τῆς ἰδρυσῆς τῆς, γινόταν πολὺ πὺ πρόσφορος καὶ ἀποτελεσματικός ὁ ἔλεγχος πάνω στὴν ἠλεκτρικὴ οἰκονομία τῆς χώρας ἀπὸ τοὺς ξένους.

Ἡ ἔλλειψη ἑνὸς ἐνιαίου Προγράμματος — Σχεδίου — γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας ἐπέτρεψε ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τὴν ἀσύμμετρη καὶ ἀντιορθολογιστικὴ ἀνάπτυξη τῆς ΔΕΗ. Ἡ ἀνάπτυξη αὐτὴ δὲν κατευθύνθηκε στοὺς σωστοὺς στόχους πού πρέπει νὰ ἔχει μιά Δημόσια ἐπιχείρηση παραγωγῆς καὶ διανομῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας σὲ μιά ὑπὸ ἀνάπτυξη χώρα: σ τ ἦ ν ὅ π ο β ο ἦ θ η σ η τ ῆ ς ἔ κ β ι ο μ η χ ἄ ν ι σ η ς. Παρὰ τὰ μεγάλα λόγια καὶ τις ἠχηρῆς διακηρύξεις τὸ μεγάλο ποσοστὸ τῆς παραγόμενης ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας καταναλίσκεται σὲ ὄχι παραγωγικούς σκοπούς. Φυσικά ἰσχυρίζεται ἡ ΔΕΗ ὅτι δὲν εἶναι αὐτὴ ὑπεύθυνη γιὰ τὴν τέτοια κατανομή τῶν πωλήσεών τῆς. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ πείσει κανένα. Στὴν καλύτερη περίπτωση ἔχει παρε-

ξηγήσει τὸ ρόλο τῆς. Γιατί ἡ ΔΕΗ δὲν εἶναι μιά ἀνεξάρτητη ἐπιχείρηση ἰδιωτικὴ με' σκοπὸ τὸ κέρδος. Εἶναι κρατικὴ ἐπιχείρηση καὶ ὁ βασικώτερος μοχλὸς στὰ χέρια τοῦ κράτους γιὰ τὴ προώθηση τῆς βιομηχανίας, μοναδικῆς ἐλπίδας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη. Καὶ εἶναι φυσικό νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη προγραμματισμὸς σωστός γιὰ τὴ ΔΕΗ, ὅταν δὲν ὑπάρχει γενικὸς προγραμματισμὸς οἰκονομικῆς - βιομηχανικῆς ἀνάπτυξης.

Δὲν θέλουμε νὰ ὑπεισέλθουμε σὲ ζητήματα διαχείρισης πού ἀπασχολοῦν τελευταῖα τόσο ζωηρὰ τὴ Δημόσια γνώμη καὶ τὸν Τύπο, γιατί ὅσο κι' ἂν καὶ αὐτὰ ἐπηρεάζουν σοβαρὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ ὄργανισμοῦ, ὡστόσο δὲν εἶναι ἡ αἰτία τῆς κακοδιαμονίας του. Εἶναι ἐκδηλώσεις, συμπτώματα τῆς γενικώτερης ἀρρώστειας τοῦ ὄργανισμοῦ. Βέβαια ὁ καθαρισμὸς τῶν ἀποστημάτων εἶναι πάντοτε ἐπιβεβλημένος, ἀλλὰ θὰ ἀποδειχθῆ ἀνώφελος ἂν δὲν συνοδευτεῖ ἀπὸ γενικὴ ἀποτοξίνωση τοῦ ὄργανισμοῦ.

Μέσα στὸ γενικὸ αὐτὸ πλαίσιο ἐκπροσῆς τῆς ΔΕΗ ἀπὸ τὸν ὀρθὸ δρόμο, εἶναι ἀπόλυτα νοητὸ ὅτι καὶ στοὺς ἐπὶ μέρους τομεῖς ἡ ἀποτυχία συνόδευσε τὴ σταδιοδρομία τῆς μέχρι τώρα.

1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ.

Ἡ ΔΕΗ ἐπαίρεται γιὰ τὸ ἐπίτευγμά τῆς, ὅτι δηλαδὴ διπλασίασε τὴ παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας μέσα σὲ 6 περίπου χρόνια. Ἄν αὐτὸ τὸ δεῖ κανεὶς ξεκομμένο ἀπὸ χρόνον καὶ τόπον, μπορεῖ νὰ τὸ θεωρήσει σὰν ἐπίτευγμα. Ἄν δμως θελήσει νὰ κρίνει καὶ νὰ συγκρίνει τὸ ἐπίτευγμα ἀνάπτυξης τῆς ἠλεκτρικῆς ἀνατομίας τῆς χώρας μας σὲ σχέση με' ἐκεῖνο ἄλλων χωρῶν θὰ ἀπογοητευθῆ βαθύτατα.

Τὸ «ἀνά κεφαλὴν» ποσὸν ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας στὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ χαμηλότερο στὴν Εὐρώπη. Γιὰ τὸ 1963 ἦταν 377 KWH, ἔναντι 712 τῆς Γιουγκοσλαβίας, 885 τῆς Βουλγαρίας, 665 τῆς Ρουμανίας, 1428 τῆς Ἱταλίας, 1096 τῆς Οὐγγαρίας, 1120 τῆς Πολωνίας, 2866 τῆς Αὐστρίας κλπ. Καὶ δὲν ἀναφέρομε ἄλλες ὑπερναπτυγμένες χώρες, ὅπου δὲν χωρεῖ σύγ-

κρηση, αλλά και οι αντίστοιχοι ρυθμοί αύξησης ήταν σημαντικά χαμηλότεροι από τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Σημειώνουμε τις αντίστοιχες αυξήσεις μεταξύ 1958 και 1963:

	1958	1963	αύξηση
Έλλάς	288	377	320)ο
Γιουγκοσλαβία	312	712	1300)ο
Ρουμανία	247	885	1950)ο
Βουλγαρία	290	665	1300)ο
Ούγγαρία	555	1096	1000)ο

Όταν ο γράφων κατά το 3ον Πανελλήνιον Συνέδριον τών Μηχανολόγων - Ηλεκτρολόγων κατά το 1963 κριτικώρησε τή ΔΕΗ για τούς χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τής ηλεκτροπαραγωγής με βάση τούς ίδιους αριθμούς και τὰ προγράμματά της, συνήντησε σφοδράν αντίδρασιν εκ μέρους άλλων Συνέδρων που υπεραιμνόνταν τής εν προκειμένω πολιτικής τής ΔΕΗ και υποστήριξε ότι η σημειουμένη έτησια αύξηση 120)ο τής παραγομένης ενέργειας είναι σημαντική και θά ήταν ευτύχημα αν θά ήμπορούσαμε να τήν απορροφήσουμε. Η πρόβλεψη διεψεύσθη πριν αλέκτωρ λαλήσει. Έντος του έπομένου έτους 1964 και παρ' όλον ότι η αύξηση ξεπέρασε τὸ 170)ο, παρουσιάστηκε σοβαρή έλλειψη ρεύματος με αποτέλεσμα να γίνονται διακοπές στη τροφοδότηση, να ανασταλή η παροχή ηλεκτρικῆς ενέργειας εἰς αἰτούσας Βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεις κλπ., κλπ..

Συνέπεια αὐτῆς τής ἐσφαλμένης ἐκτιμῆσεως καὶ τοῦ ἀνύπαρκτου στὴν οὐσία προγραμματισμοῦ, ἦταν καὶ ἡ ἐσπευσμένη παραγγελία τῶν περιφῆμων πιά ἀεριοστροβίλων, πού ἡ προμήθειά των ξεσήκωσε τόσο θόρυβο. Δὲν γνωρίζουμε κατὰ πάσον εὐσταθοῖν οἱ σχετικῆς κατηγορίες, οὔτε, ὡπως εἶπαμε καὶ παραπάνω, εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα μας. Τὸ ἂν καὶ κατὰ πόσον, δηλαδὴ ἡ προμήθεια ἀπὸ διαχειριστικῆς ἀπόψεως ἱπῆρξε ἄφογος. Γιὰ μᾶς ὑπάρχει μιὰ ἀναμφισβήτητη καὶ πολὺ σοβαρώτερη εὐθύνη: Ὅτι ἄφισε ἡ ΔΕΗ τὰ πράγματα νὰ προχωρήσουν ἔτσι ὥστε τὴν τελευταία στιγμή νὰ μὴ ὑπάρχει καμμιὰ ἄλλη λύση γιὰ ἐφαρμογή, παρὰ ἡ χειρότερη δυνατή. Διότι ὡπως εἶναι γνωστὸ, οἱ ἀεριοστρόβιλοι οὔτε ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως (χαμηλὸς βαθμὸς ἀποδόσεως, ἀκριβὸ καύσιμο) οὔτε καὶ ἀπὸ καθαρὰ μηχανολογικῆς ἐπιπέδου νὰ ἐργάζονται συνεχῶς γιὰ τὴν κάλυψη συνεχοῦς φορτίου. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν «συγκροτήματα αἰχμῆς».

Εἶναι δὲ ἀπορίας ἄξιον πὼς οὐδεὶς καλεῖται νὰ λογοδοτήσῃ γιὰ τὴν ἀνωμαλία αὐτὴ καὶ μετατίθεται τὸ ζήτημα στὸ ἂν οἱ ἀεριοστρόβιλοι ἀγοράστηκαν σὲ ἰκανοποιητικὴ τιμὴ καὶ κατὰ τρόπο νομότυπο.

Ἀλλὰ ἦταν βέβαιον ἀπὸ πρῖν, ὅτι ἀπεκλείετο νὰ ἐπιτύχει κανεὶς εὐνοϊκοὺς ὄρους προμηθείας κάτω ἀπὸ συνθήκες ἐξαιρετικῶς ἐπιέγουσες καὶ ὑπὸ τὴν πίεση τέτοιας ἀνάγκης.

Στὸ σημεῖο τοῦτο θά ἔπρεπε πάλι νὰ ἐπανέλθουμε στὸ μόνιμον θέμα πού ὑπάρχει γιὰ τὴ ΔΕΗ: τὸ ποιοτικὸ ἐνεργειακὸ ἰσοζύγιο. Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸ ἰσοζύγιο αὐτὸ κλίνει μόνιμα καὶ ἀπαράδεκτα στὴ πλευρὰ τῆς θερμοηλεκτρικῆς

παραγωγῆς. Σὲ μιὰ Χώρα σὰν τὴ δική μας, πλούσια σχετικὰ μὲ νερὰ καὶ μὲ μεγάλες πτώσεις λόγω τῆς ἐδαφικῆς διαμορφώσεως, ἡ ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια θά ἔπρεπε νὰ ἀποτελεῖ τὸ σημαντικότερον μέρος τῆς παραγομένης ηλεκτρικῆς ἐνέργειας. Παραμένουν ὅμως ἀνεκμετάλλευτες ἀκόμα τεράστιες πηγές, πού θά πρέπει πολὺ σύντομα νὰ προωθηθῆ ἢ ἀξιοποιηθῆ τῆς, μιὰ καὶ ὁ Ἀχελῷος μετὰ τὴν ἐκχώρησή του στὸν PECHINET δὲν πρόκειται πᾶ νὰ συμβάλει στὴν αὐξηση τῶν ἐνεργειακῶν διαθέσιμων τῆς χώρας.

2. ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΜΠΟΡΙΑ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

Ἀλλὰ ἂν ἡ πολιτικὴ τῆς ΔΕΗ στὴν παραγωγή ρεύματος ὑπῆρξε ἀτυχῆς, στὴν ἐμπορία δὲν ὑπῆρξε καθάλου καλύτερη.

Ἡ παραγωγικὴ χρησιμοποίηση τῆς ηλεκτρικῆς ἐνέργειας παρέμεινε ἐξαιρετικὰ χαμηλὴ 440)ο ἐνῶ σύμφωνα μὲ στατιστικῆς τοῦ Ο.Η.Ε τὸ ποσοστὸ αὐτὸ εἶναι σὲ ὑποανάπτυκτες χώρες 780)ο καὶ σὲ ἀνεπτυγμένες 730)ο.

Πρέπει νὰ στιγματισθῆ σὰν ἔγκλημα σὲ βάρος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς παραγομένης ηλεκτρικῆς ἐνέργειας τῆς χώρας μας καταναλίσκεται στὶς κουζίνες καὶ στοὺς θερμοσίφωνες τῆς Ἀθήνας. Καὶ τὸ κακὸ συνεχίζεται. Σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου δὲν συμβαίνει κάτι παρόμοιον. Παντοῦ γιὰ τὴν οἰκιακὴ χρῆση κύρια πηγὴ θερμότητος εἶναι τὸ φωταέριο.

Καὶ δὲν μπορεῖ ἡ ΔΕΗ νὰ ἀρνεῖται τὶς εὐθύνες τῆς πάνω στὸ θέμα αὐτὸ, μολονότι δὲν εἶναι ἡ μόνη υπεύθυνη.

Ἡ εὐθύνη τῆς συνίσταται στὸ ὅτι προσανατόλισε τὴν κατανάλωση τοῦ ρεύματος στοὺς καταναλωτικοὺς σκοποὺς, καὶ μὲ κατάλληλη τιμολογιακὴ πολιτικὴ προσεῖλκυσε τεράστιον ἀριθμὸν καταναλωτῶν μεγάλης ἰσχύος, πού συνεχῶς αὐξάνει καὶ ἀποτελεῖ ἤδη πρόβλημα, καὶ θά ἀποτελεῖ καὶ στὸ μέλλον ὄλο καὶ πὺ δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Ἄν ὅμως γι' αὐτὸ τῆς τὸ ἀμάρτημα ἡ ΔΕΗ μπορεῖ νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ὑπηρεσία πού προσέφερε στὸ εὐρὸν κοινόν, παρέχοντας φθηνὸ σχετικὰ ρεῦμα καὶ ἄνεση σοβαρὴ στὴν καθημερινὴ ζωὴ γιὰ τὸ ἄλλο τῆς ἀμάρτημα — τὸ μεγάλο — τὴ σύμβαση μὲ τὴν PECHINET — κανένα ἀπολύτως ἐλαφρυντικὸ δὲν ἔχει.

Ἐχορήγησε σὲ μιὰ ξένη ἐταιρεία ρεῦμα κάτω τοῦ κόστους καὶ ὑποθεμελίωσε τὴ προσπάθεια ἐκβιαμηχανίσεως τοῦ τόπου.

Ἐχει πᾶ ἀποδειχθῆ ὅτι ἂν ἰσχύσει τελικὰ αὐτὴ ἡ σύμβαση, ἡ ΔΕΗ ἢ θά χρεωκοπήσῃ ἢ θά ἀναγκάσει ὄλους τοὺς Ἕλληνας νὰ εἰσφέρουν ὑπὸ μορφήν ηὔξημένης τιμῆς ρεύματος γιὰ νὰ ἀποκαμίζει ἡ ξένη ἐταιρεία κέρδη πού θά τὰ ἐξάγει σὲ ξένο συνάλλαγμα.

Ἡ νέα Διοίκηση τῆς ΔΕΗ, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πλέγματα τοῦ παρελθόντος, ὀφείλει νὰ μελετήσῃ ἐξ ὑπαρχῆς τὸ ὄλο θέμα καὶ νὰ θέσῃ νέες βάσεις γιὰ τὴν παραπέρα πορεία καὶ ἐξέλιξη τοῦ ὄργανισμοῦ.

Βέβαιον ἡ μέχρι τώρα ἱστορία του βαρβαίνει